

Zákon o starobnom dôchodkovom sporení (zriadenie kapitalizačného piliera)

Národná rada SR na svojom rokovaní 20. januára 2004 definitívne schválila prezidentom vrátený zákon o starobnom dôchodkovom sporení. Zákonom z dielne Ministerstva práce sociálnych vecí a rodiny dochádza k realizácii reformy systému dôchodkového zabezpečenia a zavádza sa ako druhý pilier dôchodkového systému - systém starobného dôchodkového sporenia, tzv. kapitalizačný pilier. Všetci občania, ktorí sa tak rozhodnú, začnú si sporiť na dôchodok od 1. januára 2005.

Nový systém bude príspevkovo definovaný, t.j. financovaný z príspevkov odvádzaných na osobné dôchodkové účty. Sporiť si na svoj dôchodok v tomto pilieri budú môcť dobrovoľne všetci občania, ktorým k odchodu do dôchodku ostáva viac ako 10, rozhodnúť sa či vstúpiť, alebo nie, budú môcť v období od januára 2005 do júna 2006. Mladí ľudia, ktorí v roku 2005 začnú prvýkrát pracovať budú musieť vstúpiť do kapitalizačného piliera povinne. Občanom bude v rámci systému starobného dôchodkového sporenia umožnený výber jednej z dôchodkových správcovských spoločností (DSS). V prípade nespokojnosti s vybranou DSS sporiteľ bude môcť raz do roka bezplatne prestúpiť do inej.

Zo súčasnej percentuálnej sadzby vo výške 21,6%, ktorú odvádzajú zamestnávateľ za zamestnanca, bude zamestnávateľ platiť a odvádzajú 9% na osobný dôchodkový účet zamestnanca. Ostatné odvody na dôchodok budú príjmom Sociálnej poisťovne (SP). Do SP však najprv poputujú všetky dôchodcovské príspevky (do priebežného i kapitalizačného piliera), z ktorých prostriedky na dôchodkové sporenie Sociálna poisťovňa do 5 dní zašle na osobný účet občana. Prípadné nedoplatky zo strany zamestnávateľov budú správcovskej spoločnosti vo výške 100% sanované z rezervného fondu SP, ktorý sa v máji 2004 zmení na tzv. fond solidarity. Ten od januára 2005 posilní o 2% a bude doň smerovať 4,75% vymeriavacieho základu. Z fondu bude SP kryť aj náhradu škody v dôchodkových fondoch, spôsobenú protiprávnym konaním správcovskej spoločnosti až do výšky 50%. Ďalšou z povinností SP je vedenie registra dôchodkových sporiteľov, vrátane záznamov všetkých transakcií a pohybov dôchodkových prostriedkov. Sociálna poisťovňa bude platiť príspevky na starobné sporenie za poberateľov invalidného dôchodku, ktorí si predtým šetrili, a to až do dovŕšenia dôchodkového veku. Štát bude platiť príspevky za vojakov a za osoby, ktoré sa osobne a celodenne starajú o dieťa (sadzba príspevkov je 9% z vymeriavacieho základu). Prostriedky na osobných účtoch budú súkromným vlastníctvom sporiteľa, nebudú podliehať zdaneniu a po jeho smrti sa stanú súčasťou dedičstva. Percento celkových odvodov na dôchodkové zabezpečenie sa zvyšuje z 28 na 28,75% hrubej mzdy, zvyšuje sa taktiež maximálny vymeriavací základ z 32000 Sk na trojnásobok priemernej mzdy.

Kľúčové činnosti v systéme budú vykonávať dôchodkové správcovské spoločnosti a životné poisťovne - súkromné akciové spoločnosti. Úlohou DSS bude vytvorenie troch dôchodkových fondov, ktoré budú spravovať dôchodkové aktíva. Zároveň budú môcť vyplácať starobný dôchodok (resp. predčasný starobný dôchodok či pozostalostné dôchodky) v rámci programového výberu - t.j. sporiteľ do poisťovne prevedie iba časť prostriedkov z osobného účtu, ktoré mu zaručia doživotnú penziu na úrovni aspoň 0,6 násobku životného minima, ostatné prostriedky ostanú na účte DSS, ktorá ich postupne bude vyplácať sporiteľovi

počas obdobia ním určenom. Druhou možnosťou pri odchode do dôchodku je výber životnej poisťovne, do ktorej sporiteľ prevedie všetky prostriedky z osobného účtu. Z nich poisťovňa bude danému dôchodcovi vyplácať doživotný dôchodok (formou doživotnej anuity). Depozitármi dôchodkových prostriedkov druhého piliera bude banka, alebo pobočka zahraničnej banky s povolením na poskytovanie investičných služieb, ktorej úlohou bude zabezpečovať investičné služby DSS.

Celkové dôchodky sporiteľov, ktorí sa zúčastnia sporenia si na dôchodok, budú pozostávať z dôchodku kapitalizačného ako aj priebežného piliera. Tak ako aj koncepcia dôchodkovej reformy, schválený zákon naďalej počíta s možnosťou predčasného odchodu do dôchodku. Ak sporiteľovi vznikne nárok na dôchodok z prvého piliera vo výške aspoň 0,6-násobku životného minima a súčasne bude mať nárok na rovnakú sumu aj z kapitalizačného piliera, predčasný odchod do dôchodku je preňho možný. Z kapitalizačného piliera sporiteľom bude vyplácaný aj dôchodok vdovský, resp. vdovecký a sirotský.

Spravovať dôchodkové účty budú môcť len tzv. dôchodkové správcovské spoločnosti, ktoré získajú štátnu licenciu vydávanú Úradom pre finančný trh v prípade ak záujemca splní prísne stanovené kritériá. Daná spoločnosť bude potrebovať základné imanie aspoň vo výške 300 mil. Sk s dôveryhodným pôvodom, podmienkou budú ďalej prehľadné úzke väzby v skupine, do ktorej daný záujemca o licenciu patrí, akcionári danej správcovskej spoločnosti musí byť schopný preklenúť jej prípadnú nepriaznivú finančnú situáciu. Kritériom bude aj výber jednej z bánk ako depozitára pre dôchodkové fondy v súlade so zákonom, odborná spôsobilosť manažmentu, zakladateľmi môžu byť ľudia, ktorí podnikateľskú činnosť vykonávali najmenej nepretržité roky pred žiadosťou o udelenie licencie. Podiel na základnom imaní viac ako 50% v DSS môže mať len banka, poisťovňa, obchodník s cennými papiermi správcovská spoločnosť a firmy so sídlom na území SR, v krajinách OECD alebo štátoch patriacich do Európskeho hospodárskeho priestoru. Zákon vymedzuje aj ďalšie kritériá ako napríklad neprepojenosť jednotlivých DSS majetkovo ani personálne, DSS nesmie vykonávať inú činnosť ako vytváranie a správa dôchodkových fondov.

Odplata DSS za jeden mesiac správy dôchodkového fondu nesmie presiahnuť 0,07% (0,08% v prvých troch rokoch existencie) priemernej mesačnej čistej hodnoty majetku v dôchodkovom fonde. Odplata za vedenie osobného dôchodkového účtu je 1% zo sumy mesačného príspevku. Odplatu za prestup sporiteľa do inej DSS je možné účtovať len v prípade, že ide o v poradí aspoň druhý prestup klienta počas doby jedného roka. Za prestup sporiteľa do iného fondu tej istej spoločnosti si DSS odplatu nesmie účtovať. Každá správcovská spoločnosť tvorí a spravuje tri druhy fondov (jeden rastový, jeden vyvážený a jeden konzervatívny). Zákon DSS ukladá do 18tich mesiacov od vzniku fondov získať najmenej 50 tis. klientov dohromady vo všetkých troch fondoch, inak na ňu bude Úradom pre finančný trh uvalená nútená správa.

Majetok v konzervatívnom fonde, zameranom na minimalizáciu rizika, môže byť investovaný iba na dlhopisové a peňažné investície, so súčasným zabezpečením menového rizika v plnej výške. Občan, ktorý dôchodkový vek dosiahne za menej ako 7 rokov musí povinne sporiť v tomto fonde.

Druhý v poradí rizikovosti - vyvážený fond - môže mať majetok umiestnený v akciových investíciách, maximálne však do výšky 50% hodnoty majetku fondu a investície do dlhopisov a peňažných investícií

minimálne vo výške 50%; majetok nezabezpečený voči menovému riziku predstavuje maximálne 50%. Prispievať doň môžu iba osoby, ktoré do dôchodku nepôjdu skôr ako za 7 rokov.

Akiové investície rastového fondu, ako aj jeho majetok nezabezpečený voči menovému riziku môžu predstavovať najviac 80% hodnoty majetku tohto fondu. Vstúpiť doň môžu len ľudia, ktorým k dôchodkovému veku chýba viac ako 15 rokov.

Za obdobie 18 mesiacov existencie rastového dôchodkového fondu nesmie byť jeho priemerný výnos nižší ako 70% (resp. 80% pri vyváženom fonde a 90% pri konzervatívnom fonde) priemerného výnosu trhovej konkurencie pri rovnakom type fondu. Každá novovzniknutá DSS bude musieť za rok a pol svojej činnosti dosiahnuť výnos zo spravovaných peňazí na úrovni aspoň 80% z celého dovtedajšieho výnosu ostatných fondov. O stave prostriedkov na osobnom penzijnom účte bude DSS bezplatne informovať prostredníctvom ročného výpisu z účtu, možnosť skontrolovať si stav bude mať sporiteľ j prostredníctvom internetovej stránky DSS.

Dohľad nad subjektmi a fungovaním starobného dôchodkového sporenia má vykonávať Úrad pre finančný trh. DSS bude povinná informovať sporiteľov ako aj úrad ako aj povinná úradu predkladať všetky zákonom vymedzené podklady. Nezávislý orgán dohľadu môže zastaviť každú podozrivú transakciu. Ako medzistupeň kontroly je považovaný vyššie spomenutý depozitár. Ak tento zistí, že DSS chce investovať prostriedky v rozpore s pravidlami, je povinný upozorniť dohľad a samotnú správcovskú spoločnosť.

Druhý pilier nového dôchodkového systému by mal podľa odhadov a predpokladov priniesť náhradu príjmu vo výške 30 až 35%, spolu s prvým pilierom by tak občan dostával dôchodok vo výške 53 až 58 % miery náhrady z príjmu. Reálna výška však závisí od mnohých faktorov, predovšetkým vývoja trhov s cennými papiermi, na ktorých budú DSS investovať.

Zákon o starobnom dôchodkovom sporení nadobudne účinnosť 1. januára 2005 okrem niektorých ustanovení, ktoré nadobudli účinnosť 1. februára 2004.